

Inštitut za izučevanje radničkog pokreta v Beogradu ima v svojem perspektivnem načrtu med drugim tudi zgodovino in bibliografijo delavskega gibanja jugoslovanskih narodov. Bibliografija naj bi se izdelovala ločeno od zgodovine in se tudi samostojno objavila, služila pa naj bi že med nastajanjem piscem zgodovine in seveda vsem poznejšim raziskovavcem.

Vodstvo organizacije je prevzel Žarko D. Protić. Na podlagi osebnih posvetovanj z zgodovinarji, bibliotekarji in bibliografi v mnogih krajih in ustanovah po državi je sestavil elaborat Problemi izrade retrospektivne bibliografije jugoslovenskog radničkog pokreta (izdal beograjski Institut 1965 v 160 ciklostiranih izvodih). Sledili so sestanki po republiških inštitutih za delavsko gibanje (v Ljubljani 19. oktobra 1965) in nato še skupni sestanek v Beogradu (25. in 26. oktobra). Ker je akcija pomembna, poročamo o njej že sedaj, čeprav še ni prišla dlje od priprav.

Bibliografija naj v celoti zajame progresivni tisk jugoslovanskih narodov doma in v tujini (knjige, periodika, drobni tisk in članke) od začetkov do danes, od drugega domačega in tujega tiska pa tista dela, ki govore o našem progresivnem gibanju. Za lažjo predstavo o obsegu take bibliografije pomislimo samo na množino partizanskega tiska in na to, kaj vse je bilo tedaj in pozneje pri nas in v tujini o NOB napisanega.

Delo bi bilo zelo olajšano, če bi imeli izdelane že vse retrospektivne bibliografije, ki bi služile za podlago. Jugoslovanski leksikografski zavod sicer ima gradivo za bibliografijo člankov do osvoboditve, toda to je zbrano po principih splošne bibliografije in torej za

specialne namene preozko. Za čas od osvoboditve naprej je stanje precej boljše.

V omenjenem elaboratu Protić najprej opiše današnji položaj v bibliografiji delavskega gibanja. Ko govori o znanstvenih osnovah bibliografije, se zadrži na principih in kriterijih izbora, periodizaciji in strukturi ureditve. Opozarja na priročnike, ki jih bo treba izdelati pred pričetkom popisovanja; navodila za popis in izbor, seznam avtorjev in založnikov, ki naj se zajamejo kompletno ali delno, slovar psevdonimov, pregled zbirke, seznam strok, bibliografija bibliografij o delavskem gibanju. Za nekatere od teh priročnikov daje v dodatku tudi praktične primere. Dalje predlaga ustanovitev zvezne strokovne komisije, ki bo teoretično razčiščevala znanstvena in strokovna vprašanja, ter redakcijo bibliografije, ki bo kot izvršni organ izdelala priročnike in delo vodila. V zaključnem poglavju govori o fazah, preko katerih naj prispe bibliografija do cilja. Najprej naj bi se na podlagi obstoječih bibliografij, založniških in knjižničnih katalogov izdelal indikativni katalog celotnega gradiva, potem pa bi prešli na končno obdelavo v naslednjem redu: knjige in brošure, letaki, periodika, članki. V desetih letih naj bi bilo delo zaključeno in tiskano.

Elaborat ne daje dokončnih zaključkov, pač pa dovolj izčrpno odgrinja problematiko, da je lahko služil za diskusijo. V Ljubljani na primer je bilo nasvetovano, naj bi se ne sestavljali indikativni katalog, temveč naj bi se takoj skraja gradivo obdelovalo dokončno. Prav tam je bilo tudi predlagano, naj se ne obdelujejo posebej knjige, posebej periodika itd., temveč vse

istočasno, pričenši časovno z začetki delavskega gibanja, kakor bodo zastavili svoje raziskave tudi zgodovinarji.

Posvetovanje v Beogradu je pokazalo med drugim, da republiški inštituti za zgodovino delavskega gibanja priznavajo potrebo po bibliografiji, nimajo pa na razpolago v ta namen ne ljudi ne sredstev. Sklenjeno je bilo, da se ustanovi v Beogradu stalna redakcija dveh ali treh članov, drugi sodelavci pa da se angažirajo honorarno. Zvezna strokovna komisija naj ima deset do dvanajst članov, po potrebi pa se lahko pritegnejo še novi strokovnjaki. Sredstva bo skušal najti beograjski inštitut. Potek dela naj se določi tako, da bo prvi rezultat viden v krajšem času, torej pričeti z lažjo snovjo najprej. Zaradi tega je bilo določeno, da se v prvi fazi bibliografsko popišejo knjige in brošure do aprila 1941. Obdelajo naj se s podrobnimi anotacijami, razvrste po abecedi avtorjev, dodajo naj se izčrpna kazala. Prav tako naj se v prvi fazi iz Jugoslovanskega leksikografskega zavoda dobi ustrezno gradivo za bibliografijo periodičnega tiska do 1945.

Ne moremo reči, kdaj bo akcija stekla, še manj, kdaj bo zaključena. Zato ne bo odveč, če knjižničarje spomnimo na najvažnejše bibliografije s tega področja pri Slovencih. Še vedno ima svojo vrednost Seznam slovenskih socialističnemu delavstvu namenjenih knjig, brošur, revij in časopisov, ki ga je sestavil Cvetko Kristan in objavil 1927 v knjigi Antona Kristana O delavskem in socijalističnem gibanju na Slovenskem

do ustanovitve jugoslovanske socialno-demokratske stranke. Upošteva slovenski publicistični, znanstveni in leposlovni tisk, kot je v naslovu označen, pa naj je izšel na Slovenskem ali v tujini. Sorodno témo obdeluje Bibliografija delavskega socialističnega tiska na Slovenskem od 1868 do 11. aprila 1920 (izšla v Prispevkih za zgodovino delavskega gibanja 1962), s podrobnejšim prijemom, toda brez leposlovja in izseljenskega tiska, pač pa zajema tudi drobni tisk, ki ima vsaj tri strani besedila.

Progressivni slovenski tisk med obema vojnama je pogosto obdeloval Ivan Kreft, čeprav ne na bibliografski način. Opozorimo na najnovejšo in najpopolnejšo objavo v knjigi Ivan Regent - Ivan Kreft, Progressivna preusmeritev političnega življenja med vojnama v Sloveniji in Trstu, 1962: Partijski, sindikalni in splošno progressivni listi v Sloveniji v razdobju 1919—1941 in Knjige in brošure v slovenščini, ki so služile partiji pri izobraževanju kadrov in za propagando (str. 217—251). Literatura o NOB je zbrana v zajetni knjigi Franceta Škerla Petnajst let bibliografije o narodnoosvobodilnem boju Slovencev 1945—1959, ki je izšla v Ljubljani 1962. Beleži tudi ustrezne članke v protirevolucionarnem tisku.

Večje specialne bibliografije člankov iz slovenskega socialističnega tiska do 1941 še nimamo objavljene, pač pa ima Inštitut za zgodovino delavskega gibanja v Ljubljani kartoteko blizu 10.000 enot iz večine slovenskih socialističnih časopisov, časnikov in zbornikov do druge vojne.

Jože Munda

BIBLIOGRAFIJA KOT ZNANSTVENO RAZISKOVALNO DELO

Pod tem naslovom poroča cetinjski Bibliografski vjesnik (1962, str. 205—204) o zanimivem sporu in razsodbi, do katere je prišlo v Beo-

gradu leta 1961. Ker slovenski tisk tedaj menda o tem ni pisal, čeprav je dogodek poučen, naj seznanimo slovenske knjižničarje z njim.